

CALEA MÂNTUIRII

Săptămânal editat de Centrul de Studii Teologice-Istorice și de Prognoză Pastoral-Misionară al Facultății de Teologie Ortodoxă Arad.
Redactor fondator (1935): Preot Ilarion V. Felea. Apare cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Timotei, Arhiepiscopul Aradului

EDITORIAL

Ușile pocăinței

Una dintre cele trei mari perioade ale anului bisericesc este cea a *Triodului*, alături de cea a *Penticostarului*, care-I urmează, și cea a *Octoihului*. Ea a fost rânduită de Sfânta noastră Biserică să fie vreme de pregătire pentru întâmpinarea, după cuviință, a celei mai mari sărbători creștine, Învierea Domnului nostru Iisus Hristos.

Din perspectivă tipiconală, după cum este cunoscut, perioada aceasta de zece săptămâni, dintre care primele trei pregătitoare pentru începerea Postului Paștelui, a Postului Mare sau a Păresimilor, și celelalte șapte de post, își are denumirea de *Triod*, de la cartea de slujbă care se folosește la strana bisericii în acest interval de timp.

Numirea de *Triod* vine de la faptul că, în această carte de cult, cântarea principală sau canonul care, de obicei în celelalte cărți: *Minei*, *Penticostar* și *Octoih*, se compune din nouă ode sau cântări, nu are aici decât trei (*tri odi*).

Din perspectivă duhovnicească, perioada *Triodului* este cuprinsă între Duminica Vameșului și a Fariseului și Sâmbăta Mare, dominantă conținutului cântărilor fiind una specială.

Este vreme de pocăință mai intensă, de postire specială și de rugăciune înmulțită pentru ca, scăldați în baia iertării și a curățirii de păcate, a reînnoirii noastre sufletești, să-L întâmpinăm pe Hristos cel Înviat cu bucurie duhovnicească.

Astfel, întreg peisajul observabil din biserică înveșmântată în acopereminte de culoare închisă, la care se adaugă lecturi biblice speciale, pomeniri de sfinți duhovnicești, adunate toate într-o imnografie specifică, cu închinăciune și metanii după rânduiala călugărească, devine un mediu propice exercițiului duhovnicesc, al meditației, al curățirii trupesti și sufletești.

Perioada aceasta ne descoperă că omul nu este om cu adevărat, decât în comuniune cu Dumnezeu și că doar atunci, el este cu adevărat liber. Tocmai de aceea se pune atât de mare accent pe pocăință, deoarece ea este o forță morală de primă valoare, sursă a oricărui progres spiritual al omului, care îl ajută pe acesta să se ridice la starea *bărbatului desăvârșit*.

Prin urmare, lucrarea pocăinței pe care o împlinim acum precede eveni-

mentul Învierii lui Hristos și, implicit, al învierii noastre. Ea însă nu se restrânge doar la nivel strict personal, căci întreaga Biserică este în stare de pocăință. Întreaga comunitate bisericească suspină și strigă: *Miluește-mă Dumnezeu, miluește-mă*.

Această rugăciune scurtă de pocăință, devine acum respirația Bisericii. Suspiniul meu este unit cu suspinul fratelui meu, încât suspinul lui devine suspinul meu și durerea mea devine durerea lui. De aceea pocăința are o așa de mare putere. Așadar, roadele pocăinței nu le culeg numai eu personal, ci întreaga comunitate se împărtășește de roadele pocăinței.

Ușile pocăinței se deschid din prima duminică a *Triodului*. Primul semn prevestitor al pregătirii pentru lupta duhovnicească, ni-l dau cele trei stihiri care se cântă după Evanghelia Utreniei:

Ușile pocăinței deschide-mi mie, Dătătorule de viață, că mâneacă duhul meu la Biserica Ta cea sfântă, purtând locaș al trupului cu totul spurcat. Ci ca un îndurat curățește-l cu mila milostivirii Tale!

În cărările mântuirii îndreptează-mă, Născătoare de Dumnezeu, căci cu păcate grozave mi-am spurcat sufletul și cu lenevire mi-am cheltuit toată viața mea; ci cu rugăciunile tale spală-mă de toată necurăția.

La mulțimea păcatelor mele celor rele, cugetând eu, ticălosul, mă cutremur de înfricoșata zi a judecății, ci îndrăznind spre mila milostivirii Tale, ca David strig Ție: Miluește-mă Dumnezeu după mare mila Ta”.

Aceste cuvinte ne cheamă la pocăință smerită și ne răscolesc inimile. Aceste cântări sunt un răspuns neîntârziat al conștiinței credincioșilor care-și vin în fire în urma pătrunzătoarelor cuvinte de chemare și de îndemn, adresate de Domnul Hristos.

Așadar, ușile pocăinței sunt de fapt ușile cerului deschise în inimile noastre. De aceea, perioada *Triodului*, ca școală a eliberării de păcat și nevoită pentru mântuire, este un urcuș spre Sfintele Paști, o ridicare a sufletului din păcat, pentru a-L întâlni pe Hristos, Cel Înviat.

Pr. Filip ALBU

PREDICA

Înveșmântați-vă în smerenie

Duminica vameșului și a fariseului

„Zis-a Domnul pilda aceasta: „Doi oameni s-au suit la templu, ca să se roage: unul fariseu și celălalt vameș. Fariseul, stând, așa se ruga în sine: Dumnezeu, îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepti, adulteri, sau ca și acest vameș; postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câștig. Iar vameșul, departe stând, nu voia nici ochii să-și ridice către cer, ci-și bătea pieptul, zicând: Dumnezeu, fii milostiv mie, păcătosului. Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela. Fiindcă oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine se va înalța”. (Luca 18, 10-14)

Duminica Vameșului și a Fariseului, deschide perioada *Triodului*, o perioadă ce cuprinde cele trei duminici pregătitoare (Duminica Vameșului și a Fariseului, a Fiului Risipitor și a Înfricoșătoarei Judecăți) și Postul Sfintelor Paști. Denumirea acestei perioade provine de la cartea de cult numită *Triod* care cuprinde imnele liturgice care se cântă la slujbele Bisericii în această perioadă. Înainte de începutul Postului Mare, Biserica a rânduit trei duminici pregătitoare, în care se urmărește împlinirea virtuților, pocăința sinceră și grija față de aproapele. *Triodul* este o chemare la unirea cu Hristos. Cântările liturgice din această perioadă îndeamnă îndeosebi la pocăință, la întoarcerea de la păcat la virtute de la rău la bine, întoarcerea la Dumnezeu.

Evanghelia acestei Duminici este un îndemn la rugăciune și la smerenie. Din această pildă învățăm că Dumnezeu ascultă rugăciunea omului, atunci când aceasta este însoțită cu smerenia. Vameșul nu și-a deschis gura, nici nu și-a ridicat ochii și totuși a fost ascultat. Fariseul, însă, chiar dacă strigă cu putere este mai degrabă osândit decât ascultat. Dumnezeu cunoaște gândurile oamenilor, vede inimile lor și dă fiecăruia după inima sa (Psalmul 19, 4). El ia aminte mai mult la inima omului decât la graiul buzelor sale. De aceea fiecare trebuie să luăm aminte la noi înșine, să ne smerim nu numai în vorbă ci și în gând, deoarece este cu neputință să sporești în viața duhovnicească fără smerită cugetare. Ceea ce crede omul în vremea rugăciunii este mai de seamă înaintea lui Dumnezeu decât cele rostite cu limba. Se spune că limba poate fi înșelătoare, dar inima este sinceră, din inima omului iese bunătatea și iubirea, dar tot din inima omului ies și

cugetele cele rele, desfrânările, hoțiile, uciderile, adulterul, lăcomiile, vicleniile, înșelăciunea, nerușinarea, ochiul pizmaș, hula, trufia, ușurătatea” (Marcu 7, 20-23).

Fariseul „stătea drept”, poziția lui semeață exprima mândrie și mulțumire de sine. Fariseismul se caracterizează prin respectarea unor practici goale de conținut, însoțite de ipocrizie. Fariseii arată lumii o purtare virtuoasă care este însă umbrită de patimile ce îi stăpânesc. De aceea Mântuitorul Hristos îi mustră zicând: „Cum puteți să grațiți cele bune dacă voi sunteți răi?” (Matei 12, 34). Înțelegem din această pildă că greșeala fariseilor era credința că mântuirea se poate dobândi numai prin strădaniile omenești, prin post, milostenii, încrezându-se prea mult în propriile puteri, punând mai presus de toate, în procesul mântuirii, faptele omenești și neluând seama la lucrarea lui Dumnezeu pentru mântuirea omului. Orgoliul lor se hrănea din faptul că erau lipsiți de sentimentul culpabilității, a vinovăției. Ei deși erau plini de patimi și păcate, se considerau curați, amăgindu-se pe sine și amăgind pe cei ce credeau în ei. De aceea Mântuitorul îi considera morminte văruiți, frumoase pe dinafară dar înlăuntru pline de toată necurăția (Matei 23, 27) și sfătuia pe ascultătorii Săi zicând: „Cărturarii și fariseii au șezut în scaunul lui Moise; Deci toate câte vă vor zice vouă, faceți-le și păziți-le; dar după faptele lor nu faceți, că ei zic, dar nu fac” (Matei 23, 2-3). Mântuitorul îi învinovăța pe farisei de rătăcirea poporului și de nenorocirile ce vor urma, și zicea: „Vai omului prin care vine sminteala” (Matei 10, 34).

Continuare în pagina 2

Pr. Ioan LAZĂR

Din sumar

► Sfântul din orașul păcii (I)
pagina 3, prof. Amalia Stana

► Știri
pagina 4

Înveșmântați-vă în smerenie

Urmare din pagina 1

În contrast cu fariseul, vameșul, stând mai departe, nu îndrăznește nici ochii să-și ridice spre cer, ci își bătea pieptul și zicea: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului”. Ochii sunt considerați oglinda sufletului, în ochi se pot citi păcatele și virtuțile sufletului și bolile trupului, de aceea omul când este conștient că păcătuiește coboară privirea spre pământ, nu mai este un *antropos* adică un privitor la cer. Vameșii erau în vremea aceea cei mai disprețuiți oameni, erau cei care se pusese în slujba stăpânilor romani și aveau sarcina de a aduna birurile de la popor, iar pe lângă acestea își luau și partea lor. De aceea Sfântul Ioan Botezătorul îi povătuiește pe vameși: „nu faceți nimic mai mult peste ce vă este rânduit” (Luca 3, 13). Dar, cu toate aceste păcate, Mântuitorul le spunea fariseilor: „Adevărat grăiesc vouă că vameșii și desfrânatelile merg înaintea voastră în împărăția lui Dumnezeu” (Matei 21, 31). Acești oameni nu erau dominați de idei preconceptuate și erau mai ușor de adus la calea mântuirii, decât fariseii stăpâniți de orgolii și greu de convingi de răstăcirea lor. Vameșii trăiau cu aceeași conștiință a omului păcătos care așteaptă totul din mila lui Dumnezeu, neavând fapte bune cu care să se laude și pentru care să aștepte răsplătă, dar „în cer va fi mai multă bucurie pentru un păcătos care se pocăiește, decât pentru nouăzeci și nouă de drepti, care n-au nevoie de pocăință” (Luca 15, 7). Vameșul din pilda de astăzi simte că numai milostivirea lui Dumnezeu îl poate vindeca și ridica din păcatele sale, de aceea el strigă: Dumnezeu, fii milostiv mie, păcătosului! Smerenia îl face pe acest vameș sincer și recunoscător, el crede că Dumnezeu este cel ce îl ajută să facă binele după cum a spus Mântuitorul: „fără de Mine nu puteți face nimic” (Ioan 15, 5).

Avva Longhin a fost întrebat: „Care virtute e mai mare decât toate celelalte?” Și a zis: „Cred că, după cum mândria e mai mare decât toate patimile, căci a putut să-i arunce pe unii și din cer, tot așa, smerita cugetare e mai mare decât toate virtuțile; căci poate să-l ridice pe om și din străfunduri, chiar de-i păcătos ca un diavol. De aceea și Domnul îi ferecește înainte de toate pe cei săraci cu duhul” (Matei 5, 3). Dar, nu trebuie să ne lăsăm înșelați să credem că Dumnezeu încuviințează păcatele vameșului și condamnă faptele bune ale fariseului. Mântuitorul spune că vameșul s-a întors acasă mai îndreptat, adică mai hotărât să se întoarcă de la păcat la virtute, de la diavol la Dumnezeu. Despre aceasta un Părinte spune: „Prefer un om păcătos, dacă știe că a păcătuț și se pocăiește, unuia care socotește că nu a păcătuț și se ține că lucrează dreptatea” (*Everghetinos*, vol. 2, 44, p. 303). Cântările Triodului ne îndeamnă să imităm virtuțile sau faptele bune ale fariseului, dar să avem și smerenia vameșului. Biserica prin cântările liturgice îndeamnă atât la fapte bune cât și la smerenie: „Să ne sârguim a urma virtuților fariseului și a râvni smerenia vameșului; urând necuviința greșelilor de la amândoi, adică trufia și pierzarea” (*Triod*, București, 2000, p. 9).

Evanghelia acestei Duminici se încheie cu „oricine se înalță pe sine se va smeri” adică va fi umilit. Cel ce se înalță pe sine, va fi smerit de împrejurările vieții, va fi smerit de oamenii care îl înfruntă și îl umilesc din pricina aroganței sale. Mântuitorul zice: „învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre” (Matei 11, 29). Omul mândru se face judecător al celorlalți, se prețuiește doar pe sine, se roagă doar pentru sine. Omul smerit se roagă pentru toți oamenii, pentru membrii familiei sale, pentru toți cei din comunitatea în care trăiește, pentru întreaga Biserică „pentru tot sufletul creștin, cel necăjit și întristat care are trebuința de mila și ajutorul lui Dumnezeu”. Cel smerit, prin atitudinea sa înaintea lui Dumnezeu, se luminează, sufletul său primește harul lui Dumnezeu, rugăciunea lui este ascultată. De aceea, Hristos spune: „Cel care se smerește pe sine se va înalță”, adică va fi înălțat în relația sa cu Dumnezeu și înaintea oamenilor. În *Everghetinos* se spune că un frate la rugat pe Avva Mateo: „Spune-mi cuvânt”. Iar el i-a zis: „Du-te și roagă-L pe Dumnezeu să-ți dea tănguire și smerenie în inimă și ia aminte neîncetat la păcatele tale. Nu judeca pe alții, ci fă-te mai prejos decât toți. Taie de la tine îndrăzneala, stăpânește-ți limba și pânțele. Iar dacă cineva vorbește despre orice fel de lucru, nu te sfădi cu el; dacă are dreptate, spune-i «da», dacă nu are, spune-i: «Tu știi cum vorbești»; și nu te certa cu el pentru cele ce a zis. Aceasta este smerenia” (*Everghetinos* vol. 2, 45, p. 313).

Despre primejdia judecării aproapei învățăm din pilda următoare: O văduvă creștină își câștiga hrana de toate zilele prin lucrul mâinilor sale. Această văduvă avea doi copii un băiat și o fetiță. Într-una din zile, când copilul se simțea rău, își trimise fetița la cârciumă să cumpere o sticlă cu rachiu ca să-l freționeze. O vecină, văzând fetița venind de la cârciumă cu sticla de rachiu, a clevetit pe biata văduvă, spunând la toată lumea că e bețivă și nu merită să mai fie ajutată sau să i se mai dea de lucru. Vestea cea rea s-a întins repede în tot satul și oamenii au început a o disprețui pe văduvă și să nu-i mai dea de lucru. Când nu mai aveau de nici unele în casă, văduva și-a trimis fetița la ușa Bisericii să ceară milostenie. Femeia care a umplut orașelul cu clevetirea, văzând fetița cerșind a întrebat-o ce face mama ei. Fetița i-a răspuns printre lacrimi: Iacă, cineva i-a scos vorbă mamei mele că e bețivă și de atunci n-a mai găsit nimic de lucru. Acum e bolnavă și de supărare și de lipsa hranei. Femeia clevetitoare s-a simțit cuprinsă de remușcări. A mers acasă la văduvă să-i dea ajutor. Dar era prea târziu. Văduva murise de îndurerare și de foame. Lângă ea zăcea copilul bolnav. Văzându-l femeia și-a dat seama de greșeala pe care a făcut-o și unde a dus-o limba ei neînfrănată și a plâns cu amar. Să ne ajute Bunul Dumnezeu ca aceasta primă Duminică a perioadei Triodului, să fie un început bun pentru o petrecere cu folos duhovnicesc a Postului Mare și să nădăjduim în ajutorul lui Dumnezeu care voiește „ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină” (I Timotei 2, 4). Amin.

„Un părinte de patrie”, un apărător al credinței strămoșești

Centenarul Marii Uniri pe care l-am marcat anul trecut a fost un bun prilej de a rememora fapte și oameni de acum un veac. Printre figurile emblematice omagiate cu ocazia Centenarului s-a numărat și Vasile Goldiș, de la a cărui moarte se împlinesc astăzi 85 de ani. Personalitate de prim rang a acelei vechi lumi intelectuale și politice a Ardealului, el a purtat decenii la rând stindardul românismului și a militat, cu o forță și o energie neobosite, pentru drepturile noastre naționale în Transilvania și Ungaria, înfăptuind într-un final, la Alba Iulia, Marea Unire.

Într-o frumoasă evocare, atât ca stil, cât și conținut, realizată în 1936, Silviu Dragomir, istoric și fost notar al Adunării Naționale de la Alba Iulia, îi făcea corifeului Unirii de la Alba Iulia următorul portret: „Fiu de popă din Cermeiu, el a fost singurul între șapte frați pe care l-au putut da la școală. Existența era o luptă aspră în această familie veche de preoți, înzestrați cu o vigoare puțin obișnuită și capabili să înfrunte fiecare câte un veac în slujba Domnului... Opt ani la liceul unguresc din Arad, patru ani la universitățile din Budapesta și Viena au reușit să facă din acest elev distins, din acest student cu neseacăta râvnă, un candidat de profesor, perfect stăpân pe cultura ungurească, lăudat pentru cunoștințele sale vaste și temeinice în specialitatea aleasă...”

Nu pentru pasivism politic față de Imperiul austro-ungar

În 1886, Goldiș a refuzat să devină profesor la un liceu din Budapesta și a acceptat să preia Catedra de istorie la Școala Normală a Eparhiei Ortodoxe din Caransebeș. Peste trei ani, pleacă la Liceul Ortodox din Brașov și aici își începe ucenicia politică într-o epocă în care linia pasivismului era caracteristică luptei politice a românilor ardeleni.

Sub pseudonimul Ilie Borg, Goldiș începe să scrie în „Tribuna Poporului”, iar articolele sale sunt apreciate: „Nici nu ți-am mulțumit pentru serviciul însemnat, care îl aduci cauzei naționale, prin meritoasele produse ale condeiului tău dibaciu și magistral”, îi scrie Vasile Mangra, capul Bisericii Ortodoxe transilvane. „Tot ce iese din condeiul lui poartă timbrul perfecțiunii și merită să fie reprodus în antologia politică a neamului”, remarcă istoricul Silviu Dragomir. Tot el prezintă mai departe reperele biografice ale lui Vasile Goldiș: „La parte la zilnica frământare a acestor neodihniți campioni, care dau un strălucit exemplu despre felul cum trebuie activat, pentru a afirma drepturile unui popor... Politica devine de acum preocuparea sa de căpetenie”.

Între anii 1906-1910, Goldiș devine deputat de Rodna în Parlamentul de la Budapesta, iar ziarul „Tribuna” din 8 mai 1910 afirmă despre acesta: „Exemplul dat de d. Goldiș e o strălucită pildă de datorie națională...” Înzestrat cu o intuiție politică remarcabilă, cu o cunoaștere temeinică a lumii maghiare, era „un diagnostician impecabil și de augur, care nu a

dat greș aproape niciodată”.

Din 1911, Goldiș conduce ziarul „Românul”, care devine un stindard al luptei naționale până în 1916, când, prin refuzul de a semna declarația de fidelitate față de imperiu, apariția publicației a fost interzisă.

Anul 1918 îl găsește pe Vasile Goldiș în primele rânduri ale luptei naționale, fiind implicat în toate evenimentele care au condus spre istorica zi de 1 Decembrie. Iată cum descrie Silviu Dragomir implicarea acestuia în făurirea Marii Uniri: „În fine, la 1 Decembrie 1918, el prezenta națiunii propunerile de la Alba Iulia, iar după câteva zile închina, în fruntea delegațiunii ardeleni, regelui desrobitor, Ardealul însuși, reîntregit cu patria-mamă. Aceasta e zestrea pe care a adus-o cu sine Vasile Goldiș, în noua Românie”.

După Marea Unire, liderul unionist este membru al Consiliului Dirigent, ministru în guvernele României Mari, deputat și membru corespondent al Academiei. În ultimii ani de viață, el s-a retras în Ardeal și s-a dedicat activităților culturale din jurul Asociației Astra. Se stinge din viață la 10 februarie 1934, în locuința sa din Arad.

Goldiș inedit... în Parlamentul României Mari: „Întoarceți-vă la Hristos!”

O față mai puțin cunoscută a vieții lui Vasile Goldiș ne-o oferă revista „Biserica și Școala”, care îl prezintă drept un apărător al credinței și Bisericii Ortodoxe din Ardeal: „Dela anul 1901 și până în 1918 aproape toate memoriile și protestele, înaintate guvernelor ungurești pentru apărarea Bisericii Ortodoxe Române, sunt rezultatele minții și condeiului lui Vasile Goldiș”. Mai târziu, în calitatea sa de deputat al României Mari și ministru al cultelor și artelor, a ținut un discurs la Senat asupra situației Bisericii Ortodoxe Române în statul român, iar în Camera Deputaților a cerut ca școlile primare să rămână confesionale și sub conducerea Bisericii Ortodoxe. Și-a încheiat discursul în aplauze, rostind: „Întoarceți-vă la Hristos!”

În permanență a fost sprijinitorul Bisericii Ortodoxe Române, fiind un om cu o vocație creștină aparte, având în plus o ilustră pildă în familia sa, unde părintele său și alți înaintași au fost slujitori ai lui Dumnezeu.

„...precum la înviere strălucirilor ca diamantele ranelor martirilor, așa lumina-vor faptele lui în veșnicie...”

Moartea lui Vasile Goldiș a

trezit emoție în lumea transilvană și nu numai. Presa locală și centrală i-a dedicat articole elogioase, subliniind contribuția sa la lupta pentru făurirea Marii Uniri. Principalele instituții ale statului – Casa Regală, Parlamentul, Biserica – au trimis mesaje de condoleanțe. Ceremonia funerară a fost una impresionantă, la care au participat 20.000 de oameni. Printre personalitățile prezente s-au numărat Iuliu Maniu, Octavian Goga, Ioan Suciu, Alexandru Lapedatu, Mitropolitul Ardealului, Nicolae Bălan.

În semn de omagiu postum, publicația „Biserica și Școala” i-a dedicat un număr special marelui bărbat, prezentând inclusiv panegiricele rostite cu această ocazie. Spre exemplu, Episcopul Grigorie Comșa al Aradului a subliniat în cuvântarea sa faptul că „Vasile Goldiș n-a fost preot, dar jertfa adusă de el pe altarul neamului și al Bisericii, curată și sfântă a fost și precum la înviere strălucirilor ca diamantele tăieturile și ranele martirilor, așa lumina-vor faptele lui Vasile Goldiș în lumina vecinicii. [...] Vasile Goldiș era dintre cei aleși, cari au luminat prin iubirea de Dumnezeu și de neam”, concluziona Episcopul Aradului.

În paginile aceleiași reviste „Biserica și Școala”, redactorii mai consemnau următoarele aprecieri despre însemnătatea și personalitatea marelui luptător al unirii: „Neamul românesc și Biserica noastră Ortodoxă deplâng în pierderea lui Vasile Goldiș pe unul dintre cei mai distinși și iluștri bărbați ai patriei noastre... Vasile Goldiș a fost cel mai profund și bine pregătit bărbat din partidul național român, din fosta Ungarie. Susținem și afirmăm că Vasile Goldiș a fost mințea acestui partid. Toate prin tr'nusul s'au făcut și fără de dânsul nimic nu s'au făcut. Declarația pe care a cetit-o în anul 1918 d. Vaida în parlamentul din Budapesta a fost opera lui Goldiș. Propunerile din 1918 de la Alba-Iulia, prin care se făcea alipirea românilor din Ardeal și părțile ungurene cu România, au fost o capodoperă a lui Vasile Goldiș. Nu mai insistăm asupra rolului de inițiator și îndrumător al lui Vasile Goldiș în treburile noastre bisericești, căci toată lumea știe, că el a fost spiritul conducător în adunările topo-popești, eparhiale, până sus la Congresul Național Bisericesc”. Cuvintele acestea subliniază cu o tușă puternică importanța omului Goldiș și lunga sa luptă pentru drepturile naționale și sprijinul său substanțial adus Bisericii neamului.

Încheiem evocarea noastră a lui Vasile Goldiș lăsându-l pe Silviu Dragomir să descrie în frumoasele cuvinte ale epocii ceea ce credeau cei de atunci și ceea ce credem și noi, cei de astăzi, despre acesta: „A fost, cu adevărat, un «ursor de gânduri pentru țară... un luptător zi de zi... un părinte al patriei». Faptele sale formează de acum patrimoniul scump al națiunii”.

(ziarullumina.ro)

Sfântul Grigorie Decapolitul s-a născut în anul 780, în Ieropolis sau orașul Iriinei (sau al păcii) din Decapolis (deca = 10; polis = cetate) în Imperiul Bizantin, primind la botez numele Grigorie, înseamnă *veghetorul* sau *cel pururea treaz*. Mama sa a fost împodobită cu cele mai alese virtuți creștinești, virtuți care s-au întipărit și în sufletul copiilor ei.

Sfântul Grigorie de mic a dus o viață plăcută lui Dumnezeu însă ajungând la vârsta căsătoriei, fuge în momentul când conform obiceiului din Bizanț, părinții au vrut să îl logodească și se hotărăște să se facă pustnic, pentru a duce o viață și mai plăcută lui Dumnezeu. Căutându-l părinții săi îl găsesc după o perioadă, iar mama lui îl îndeamnă să intre totuși într-o mănăstire ca și fratele său.

Intrând în mănăstire Grigorie constată că starețul este eretic, prigonitor al icoanelor și îl muștră cu asprime în fața tuturor. Egumenul poruncește ca Grigorie să fie bătut, însă tânărul novice se bucură că suferă pentru Dumnezeu. Apoi pleacă la o mănăstire unde starețul nu e iconoclast, aici tânărul Grigorie, călugăr fiind, devine foarte

Sfântul din orașul păcii (I)

iscusit în lupta duhurilor viclene și în toate nevoițele monahale. Sporind în ascultare, smerenie, blândețe, dragoste de Dumnezeu și aproapele călugării îl vedeau ca pe un înger trimis de bunul Dumnezeu în mijlocul lor.

După 14 ani de viețuire în mănăstire, Grigorie ia binecuvântarea pentru a se retrage în pustie, dorind nevoițe ascetice superioare. Și astfel s-a stabilit într-o peșteră din apropierea mănăstirii. Dar, în această peșteră mai locuiau și demoni, care văzând că locuiește și omul lui Dumnezeu i-au adus necazuri nenumărate, însă Grigorie nu s-a temut, el i-a alungat cu harul lui Dumnezeu. Însă în noaptea celor 40 de mucenici demonii s-au arătat sfântului, dorind să-l ispitească cu păcatul mândriei și au venit în chipul celor 40 de oameni purtând cununi strălucitoare și au zis: „Noi suntem cei patruzeci de mucenici ai lui Hristos, am venit să-ți dăm darul și putere asupra demonilor.” Dar, sfântul cunoscând cu darul lui Dumnezeu, viclenia lor, i-a alungat din peșteră. La un moment dat demonii l-au ispitit cu păcatul desfrânării, însă Maica Domnului a venit în ajutorul sfântului. Și astfel, sfântul a trecut victorios, prin cele mai cumplite ispite. În peșteră Grigorie a primit de la Dumnezeu, darul sfințeniei, aici a postit și s-a rugat, dar a și studiat până în momentul în care Dumnezeu hotărăște să-l trimită ca apărător al sfințelor icoane.

Sfântul Grigorie și-a început activitatea misionară la Efes, în anul 815, în jurul vârstei de 35 de ani. Predicile sale se axau îndeosebi pe cinstirea icoanelor, combătând astfel cu mult zel, erezia iconoclastă. Sub împăratul Leon Armeanul cei care cinsteau icoanele în Imperiul Bizantin erau pedepsiți cu moartea. Peste tot pe unde trecea sfântul

făcea minuni cu darul lui Dumnezeu, și îndrepta oamenii cu blândețea sa.

La un moment dat mergând cu o corabie spre Neapole atașându-se de el un tânăr călugăr, cade în apă, împiedicându-se, dar sfântul se roagă bunului Dumnezeu în genunchi și îndată tânărul a ieșit dintre valuri.

Sfântul ajunge la Roma și aici locuiește într-o mică chilie, în liniște și pace, dar când a scos un duh necurat dintr-un tânăr, oamenii au început să-l cinstească ca pe un sfânt, însă Grigorie ne suferind lauda oamenilor pleacă la Siracuză. Aici locuiește într-un turn, dar diavolul, a dorit să-l supere aducându-i prin preajmă o desfrânată, însă sfântul amintindu-i de pedepsele iadului o îndreaptă, așa încât femeia ajunge călugăriță într-o mănăstire, petrecând o viață curată, plăcută lui Dumnezeu.

În turn diavolul s-a încuibărit într-o uriașă fiară (probabil animal de tip preistoric) care vărsa foc pe gură, ca un balaur, însă sfântul a biruit și fiara, încât nici aceasta nu-l mai vătăma. Sfântul a zis balaurului: „Dacă ți-a dat ție Domnul putere ca să mă mănânci, apoi nu sta, că sunt gata a mă da ție spre mâncare. Iar dacă voiești să locuim împreună, fii în pace, eu nu te supăr. Dacă nu poți vedea pe cei care se tem de Domnul du-te aiurea, de-ți găsește alt cuib spre sălășuire, ca să te izbăvești de mine.” (*Viețile sfinților pe luna noiembrie*, București, 1835, p. 280).

Sfântul Grigorie a scos și duhuri rele din oameni și a făcut alte multe minuni.

La un moment dat sfântul, apărând icoanele prin predicile sale, a fost prins, și condamnat să fie decapitat, dar rugându-se în secret, oamenii cei răi și-au potolit mânia și nu l-au mai ucis ci l-au dus la episcopul orașului care era eretic, iconoclast. Din această cauză, sfântul nu

i-a dat cinstea cuvenită, ci cu smerenie și cu blândețe l-a muștrat.

Ajungând la o fântână era să fie omorât de un ostaș sarazin, care-și adăpa calul însă ridicând acesta mâna asupra sfântului, îndată a paralizat. Soldatul văzând aceasta s-a rugat să-l ierte și sfântul iertându-l și rugându-se lui Dumnezeu l-a făcut sănătos.

În Tesalonica sfântul s-a stabilit la mănăstirea Sfântul Mina, și nu avea nevoie să lucreze, căci văzând minunile sfântului oamenii îl poșteau în casele lor, îl așezau la masă, iar sfântul putea mânca din cele mai bune mâncăruri, cât dorea.

Sfântul Grigorie a avut darul de la Dumnezeu de a cunoaște și gândurile oamenilor și ceea ce va urma în viitor. Astfel întâlnind sfântul un pustnic, îi spune acestuia că i s-a apropiat sfârșitul și după câteva zile a murit.

Circumstanțele vremii în care trăia Grigorie erau grele pentru Biserică. Însăși împărăteasa Teodora ascundea în dormitor icoanele de frică să nu fie prinsă de împărat că le venerază, multe mănăstiri au fost devastate, icoanele distruse sau arse, iar călugării alungați sau arestați.

(Va urma).

Bibliografie selectivă: *Viețile sfinților pe luna noiembrie*, București, 1835; *Viețile sfinților*, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor, 1993; *Proloagele*, Editura Bunavestie, Bacău, 1999; *Sfântul Grigorie Decapolitul - viața și minunile*, Arhim. Veniamin Micle, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, 1992.

Prof. Amalia STANA

Despre iubire

„Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește; iar cel ce Mă iubește pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu și-l voi iubi și Eu și Mă voi arăta lui.” (Ioan 14. 21)

Iubirea, dragostea este cerința fundamentală a credinței creștine, prima și a doua poruncă „Iubește pe Domnul Dumnezeul tău (...) și pe aproapele tău...” (Matei 22, 37-40; Marcu 12, 28, 31), căroră Mântuitorul nostru Iisus Hristos a mai adăugat „Iubiți pe vrăjmașii voștri” (Luca 6, 27) - cuprind toate celelalte porunci.

Dar avem iubire? Ce este iubirea, cum o definim ca mai apoi să o recunoaștem, să ne verificăm dacă nu cumva suntem în înșelare, crezând despre noi că avem ceva ce nu avem? O definiție exhaustivă nu putem da iubirii, dar putem încerca definiții cât mai explicite, cât mai revelatoare, care să ne

aducă în fața ochilor sufletului caracteristici esențiale ale iubirii, fără de care nu este iubire.

Omenirea a încercat multe definiții până acum, nu voi face inventarul lor, ci voi încerca o definiție nouă: «Iubirea este acel atașament față de cineva în care acel cineva este mai de preț decât propria persoană pentru cel ce iubește». Domnul nostru ne-a iubit astfel? Da! A murit pe cruce pentru noi pentru mântuirea noastră, făcându-se Cale spre Dumnezeu și viața veșnică - „Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să și-l pună pentru prietenii săi.” (Ioan 15, 13), noi păcătoșii am fost mai *importanți* mai de preț pentru Dumnezeu-l Întrupat. Această ordine a *prețuirii* aduce cu sine jertfelnicia, „dragostea este jertfelnică” spune una din definițiile uzuale ale iubirii.

Uneori între soți, prieteni sau chiar în relația cu Dumnezeu se aude expresia aceasta: „să mă iubească așa cum sunt” - uneori expresia poate fi justificată, dar când? numai atunci când este *scuzată* o neputință, să zicem e neîndemânatic/ă (nu împătorește hainele frumos, nu parchează bine mașina etc). Dar când este *scuzată* lenea, sau un viciu - expresia nu este justificată pentru că reflectă o ne-iubire din partea celui ce vrea să se dezvinovățească. „Mă iubește Dumnezeu și dacă îmi vād de viața mea” - înțelegând prin „îmi vād de viața mea” neparticiparea, nepăsarea față de viața liturgică, viața creștină, implicat nepăsarea și nelucrarea cu voia a primei porunci „Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău și din toată puterea ta” (Marcu 12, 30).

Mă îndemn și îndemn cititorii să ne verificăm cu sinceritate și luare aminte, iubim cum se cuvine? Ca apoi să punem

începutul bun spre Iubirea de Dumnezeu și toți oamenii.

Toma MUNTEAN

ȘTIRI

IPS Părinte Timotei al Aradului – 43 de ani de arhierie

Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului, aniversează vineri, 8 februarie 2019, patruzeci și trei de ani de la primirea arhieriei.

IPS Părinte Timotei s-a născut la 4 iunie 1936 în Timișoara, primind la botez numele de Traian. A studiat la Liceul Diaconovici Loga din Timișoara, la Institutul Teologic Universitar din București (1953-1957). A devenit doctor în teologie în anul 1972; a absolvit studii de specializare la Facultatea de Teologie Protestantă din Neuchâtel (1967), la Institutul Ecumenic de la Bossey (1967-1968) și la Facultatea de Teologie din Fribourg (1971-1972).

În perioada 1960-1961 a activat ca profesor la Seminarul Teologic din Caransebeș; a fost secretar eparhial la Arad (1961-1962) și Timișoara (1962-1968); Între 1968-1975 a fost vicar administrativ al Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului. În 1968 a fost hirotonit preot, iar în 1969, tuns în monahism la Mănăstirea Hodoș-Bodrog, cu numele Timotei, și hirotesit arhimandrit în 1970.

În data de 15 decembrie 1975 a fost ales Episcop vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului, cu titlul Lugojanul, iar în data de 8 februarie 1976 a fost hirotonit arhieru.

A fost ales Episcop al Aradului în 30 septembrie 1984 (însăunat la 2 decembrie 1984). În anul 2009, în data de 28 noiembrie, a fost ridicat la demnitatea de Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Aradului.

Chiriarhul arădean l-a pomenit pe marele patriot Vasile Goldiș în satul său natal, la 85 de ani de la trecerea la cele veșnice

În Duminica a XVII-a după Rusalii (a Cananeencei), 10 februarie 2019, Chiriarhul arădean a poposit în Parohia Vasile Goldiș din Protopopiatul Ineu, satul natal al marelui patriot Vasile Goldiș, cu prilejul îm-

plinirii a 85 de ani de la trecerea sa la cele veșnice (10 februarie 1934). Cu acest prilej, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Timotei a săvârșit Sfânta Liturghie Arhierescă în biserica parohială cu hramul „Înălțarea Domnului”, înconjurat de un sobor de preoți din care au făcut parte: Pr. Adrian Zaha, protopopul Ineului, Pr. paroh Florin Culda și Pr. pensionar Pavel Purice. La sfânta slujbă au participat și domnul Emanuel Horhat, primarul Comunei Beliu, domnul viceprimar Ioan Mihoc, membrii Consiliului parohial, precum și un număr mare de credincioși.

Cuvântul de învățătură rostit de către Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, în legătură cu Evanghelia și Apostolul zilei (2 Cor 6, Matei 15) și evenimentul comemorării marelui patriot a fost despre „Stăruința în bine” care angajează pe credincios prin ordinea ce o creează după legi și posibilități de îndeplinire în lucrarea ce duce spre desăvârșire, îndepărtează superficialitatea și încurajează hărnicia în scopul realizării a ceea ce este folositor. Exemplul femeii cananeence este concludent ca și sfatul apostolului zilei de a săvârși mereu binele în comuniunea creștină.

La sfârșitul Sfintei Liturghii, Înaltpreasfințitul Părinte Timotei a săvârșit o slujbă de pomenire pentru marele patriot Vasile Goldiș, la 85 de ani de la trecerea lui în veșnicie. În cuvântarea Înaltpreasfinției Sale, Chiriarhul arădean s-a referit la personalitatea lui Vasile Goldiș, corifeu al Marii Uniri de la 1918, numele său fiind dat și parohiei spre urmarea exemplului său de stăruință în strădaniile pentru împlinirea năzuințelor poporului nostru spre unitate și progres. De asemenea, Înaltpreasfințitul Părinte Timotei a insistat asupra râvnii pe care a arătat-o Bisericii Ortodoxe Române, mai ales că a făcut parte dintr-o familie de clerici, tatăl său fiind preot și unchiul episcop, iar el secretar eparhial. În contextul Anului Omagial al satului românesc, Ierarhul a amintit faptul că Vasile Goldiș, în calitate de președinte al „Astrei”, în unul din discursurile sale spunea: „Fac mărturisire de credință, declarând, că socotesc ca principal obiectiv al acestei asociațiuni satul românesc” (Discursuri rostite în preajma Unirii și la Asociațiunea Culturală „Astra”). Totodată, Arhiepiscopul Aradului a apreciat faptul că personalitatea marelui patriot arădean Vasile Goldiș a fost evocată în paginile Ziarului Lumina de Duminică prin studiul intitulat „Un părinte de patrie, un apărător al credinței strămoșești”, apărut tocmai în numărul din ziua de 10 februarie 2019.

Răspunsurile liturgice au fost date de minunatul cor de copii al parohiei, sub atenta îndrumare a doamnei preotese Flavia Anamaria Culda.

La final, Părintele paroh Florin Culda a mulțumit Înaltpreasfințitului Părinte Timotei pentru faptul că a poposit în mijlocul credincioșilor din satul Vasile Goldiș tocmai în ziua de comemorarea a marelui patriot român.

Biserica de lemn din Iercoșeni, componentă vie a patrimoniului istoric, cultural și spiritual al Eparhiei Aradului

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului, a fost vizitată comunitatea românească din satul Iercoșani, păstorită de Părintele Iulian-Valerian Ivănuț. Părintele conf.univ. dr. Teofan Mada, vicar eparhial, și elevii Școlii Profesionale „ASTRA” coordonați de Prof. Dr. Cristian Stoica au poposit în mijlocul comunității locale, pentru a fi alături de fii satului și pentru a se ruga împreună cu cei de aici.

Acțiunea de suflet, o îmbinare între rugăciune, evocare istorică și filantropie s-a încadrat în tematica Anului Omagial în Patriarhia Română. Biserica din Iercoșani, asemenea satelor românești din Eparhia Aradului, cu bisericile din lemn și case țărănești, cu cimitire și morminte străjuite de cruci cioplite, cu ulițe și porți primitive, sunt purtătoarele unui limbaj dinamic al tradiției, al continuității istorice, culturale și spirituale ale acestui neam, sunt oglinzi iconice ale sufletului românesc. Multe din crucile din cimitirul Iercoșeniului sunt cioplite în lemn. Tot din lemn este și biserica satului. Adusă la Iercoșeni din Chisindia în anul 1752, biserica este cu siguranță mai veche dacă luăm în calcul și anii în care a fost lăcaș de cult pentru credincioșii din Chisindia. Scriitorul șirian Ioan Slavici își plasează acțiunea nulei „Moara cu noroc” în zona satului Fundureni, denumirea veche a actualului Iercoșeni.

Fiecare comunitate ortodoxă, fiecare colțșor din această Eparhie este însoțit de fața unui sfânt, de iubirea față de Iisus Hristos și față de Maica Sa. În fiecare sat ființează o comunitate, unde sunt vieți și inimi palpitate și doritoare să găsească motive de nădejde, motive pentru cântare, pentru bucurie, pentru o viață demnă... acolo este Domnul Iisus Hristos, acolo o găsim pe Maica Sa, precum și exemplul atâtor sfinți care ne ajută să rămânem bucuroși în nădejde.

Instalarea noului preot în Parohia Conop

Zi de mare bucurie în parohia Conop, Protopopiatul Lipova, unde credincioșii și-au primit noul păstor spiritual, tânărul Viorel Iute. Parohia a rămas vacantă în urma trecerii la cele veșnice a vrednicului de pomenire Pr. Ciurlea Sorin Ioan, care a slujit cu multă dăruire timp de 30 de ani. Instalarea s-a făcut în cadrul Slujbei Vecerniei, săvârșită de Preaonoratul Părinte Mercea Nelu alături de un sobor de 8 preoți. După terminarea slujbei, părintele Protoieru a instalat pe noul preot ca paroh al Parohiei Conop, dând citire ordinului de numire a acestuia. De asemenea a adresat un cuvânt în care a amintit că noul păstor duhovnicesc a fost cântăreț bisericesc timp de aproape 7 ani în parohia Arad-Bujac. Părintele protopop a oferit Sfânta Evanghelie, Sfânta Cruce și cheile bisericii noului paroh explicând simbolistica acestora pentru cel care le-a primit.

Părintele Viorel Iute a adus mulțumirile cuvenite Bunului Dumnezeu, pentru toate darurile revărsate asupra sa, Înaltpreasfințitului Părinte Timotei, pentru încrederea și susținerea acordată, Preaonoratului părinte protopop, preoților slujitori, oficialităților locale, familiei, precum și tuturor credincioșilor care i-au fost alături în acest moment important al vieții sale. Un cuvânt de mulțumire emoționant a fost adus Preacucerenicului Părinte Doctor Pop Vasile, precum și familiei acestuia din partea cărora a primit un real sprijin pe întreg parcursul creșterii sale duhovnicești și teologice.

(Știrile au fost preluate de pe site-urile episcopiaradului.ro și basilica.ro)

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte de onoare: ÎPS. Dr. TIMOTEI SEVICIU, Arhiepiscop al Aradului
 Redactori coordonatori: Pr. IOAN TULCAN, Pr. CRISTINEL IOJA
 Secretari de redacție: Pr. ADRIAN MURG, Pr. CAIUS CUȚARU,
 SORIN GHEORGHE SĂPLĂCAN
 Administrație: Pr. FILIP ALBU, Pr. LUCIAN FARCAȘIU

Articolele și corespondența se trimit pe adresa redacției:

Str. Academia Teologică, nr. 9, Arad
 Tel/Fax: 0257-285.855, calea.mantuirii@yahoo.com
 Tipărit la Poudique srl Arad.
 ISSN: 1582-1951; Preț: 1 leu
 Costul unui abonament este de 50 lei anual.